

**ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

УДК 378.147

Чихурський Анатолій Сергійович

**ЕСТЕТИЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ
ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ-ІНТЕРНАТУ
(КІНЕЦЬ ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТОЛІТТЯ)**

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Житомир – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Дем'янчук Олександр Никанорович,
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна
академія імені Тараса Шевченка,
завідувач кафедри
методики викладання мистецьких дисциплін.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Орлов Валерій Федорович,
Інститут професійно-технічної освіти
НАПН України, м. Київ,
провідний науковий співробітник
лабораторії професійної кар'єри;

кандидат педагогічних наук, доцент
Шмельова Тетяна Всеволодівна,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка,
доцент кафедри естетики, етики та
образотворчого мистецтва.

Захист відбудеться 24 березня 2016 року о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 14.053.01 у Житомирському державному університеті імені Івана Франка за адресою: 10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40, 2-й поверх, конференц-зал.

З дисертацією можна ознайомитися на сайті http://zu.edu.ua/avto_ped.html та в бібліотеці Житомирського державного університету імені Івана Франка за адресою: 10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40.

Автореферат розісланий 22 лютого 2016 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

С.Л. Яценко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Складні соціально-політичні трансформації сучасного українського суспільства супроводжуються нагальною потребою у формуванні духовних засад діяльності особистості, культури, морального життя суспільства, нації, що передбачає пошук і утвердження нових суспільно значущих цінностей. Сучасний випускник загальноосвітнього навчального закладу будь-якого типу, зокрема і школи-інтернату, має характеризуватися розвиненим естетичним смаком, що ґрунтується на сформованих естетичних поглядах, критичному ставленні до зовнішніх впливів агресивного соціокультурного середовища. У зв'язку з цим набуває особливої гостроти проблема створення в навчальних закладах естетично наповненого освітнього простору, тобто його естетизації як процесу надання естетичної форми предметам і явищам (способу життя, середовищу навчального закладу, системі комунікацій суб'єктів освіти тощо).

У Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ ст.) окреслено основні шляхи реформування змісту загальноосвітньої освіти, зокрема, забезпечення естетичного розвитку особистості, оволодіння цінностями й знаннями в галузях мистецтв, формування художньо-естетичної культури, прилучення до літератури, музики, образотворчого мистецтва, надбань народної творчості, української і світової культур. Одним із пріоритетних напрямів реформування навчально-виховного процесу визначено забезпечення високої художньо-естетичної освіченості і вихованості особистості. Про необхідність естетизації розвитку особистості в навчально-виховному процесі зазначено в державних документах про освіту (Закон України «Про освіту» (1991 р.), Закон України «Про загальну середню освіту» (1999 р.), Національна програма патріотичного виховання громадян, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства (1999 р.), Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (Освітня галузь «Художня культура»), 2011 р., Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах (2004 р.) та ін.

На особливу увагу сучасної педагогічної теорії та практики заслуговує вивчення способів естетизації освітнього середовища закладів соціального захисту дітей, що характеризується поєднанням процесів соціалізації, естетизації, навчання та виховання і забезпечується в умовах школи-інтернату шляхом взаємозв'язку навчальної та позанавчальної художньо-естетичної діяльності, а також гармонізації різних соціальних естетико-виховних впливів – соціокультурних, соціально-групових, професійно-педагогічних. Мета загальноосвітньої школи-інтернату полягає в розвитку і формуванні

особистості, забезпечення її соціально-психологічної адаптації й реабілітації, виховання у дитини загальнолюдських цінностей, громадянської позиції, достатнього рівня культури, здатності до самостійного життя. Естетизація навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату сприяє розвитку природних здібностей і обдарувань, творчого мислення вихованців, їх аксіологічної сфери та формування світогляду.

Концептуальна ідея дослідження полягає в тому, що естетизація навчально-виховного процесу школі-інтернаті визначається, насамперед, ефективністю викладання в ньому предметів, безпосередньо пов'язаних з естетичним розвитком і вихованням дитини, тобто як візуального, так й інших видів мистецтва.

Поняття естетичної культури і проблеми її формування досліджувалися багатьма вченими (Т. Аболіна, О. Буров, Д. Джола, І. Зязюн, М. Каган, Т. Комарова, Н. Миропольська, В. Малахов, М. Овсянников, Л. Печко, С. Раппопорт, Г. Тарасенко, А. Щербо та ін.). Загальні аспекти естетизації навчально-виховного процесу розглянуто в працях Л. Божович, В. Бутенка, Л. Виготського, А. Гончаренка, І. Гончарова, С. Дерябо, О. Запорожця, С. Коновець, О. Леонтєва, Л. Масол, С. Рубінштейна, О. Рудницької, Г. Шевченка, В. Ясвіна та ін. Проблеми естетичного розвитку особистості дитини в закладах соціального захисту, до яких належать школи-інтернати, висвітлено в науковому доробку Л. Дробатюк, І. Козубовської, О. Пилипенко, Т. Полоцької, Ж. Шиф, В. Петрової, Т. Головіної та ін.

Проте, поза увагою науковців залишилися такі аспекти навчально-виховного процесу в загальноосвітній школі-інтернаті, як його естетизація із залученням потенціалу уроків образотворчого мистецтва, сучасні інноваційні технології естетизації освітнього простору школи-інтернату тощо.

Таким чином, актуальність та недостатня розробленість проблеми дослідження в педагогічній теорії та практиці дають підстави для формулювання теми: **«Естетизація навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату (кінець ХХ – початок ХХІ століття)»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконане згідно плану роботи кафедри педагогіки Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки за напрямом «Сучасний стан і перспективи розвитку освітнього комплексу України в контексті європейської інтеграції». Тема затверджена вченою радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 3 від 30.10.2014 р.) та узгоджена в Міжвідомчій Раді з координації наукових досліджень в галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 8 від 25.11.2014 р.).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити організаційно-педагогічні умови, зміст, форми і методи естетизації навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату.

Мета дослідження зумовила постановку таких його **завдань**:

1. здійснити науково-теоретичний аналіз проблеми естетизації навчально-виховного процесу загальноосвітнього навчального закладу;
2. з'ясувати специфіку загальноосвітньої школи-інтернату як середовища естетичної освіти і виховання особистості;
3. визначити роль і значення образотворчого мистецтва в процесі естетизації освітнього середовища школи-інтернату;
4. обґрунтувати організаційно-педагогічні умови естетизації навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату;
5. експериментально перевірити ефективність реалізації організаційно-педагогічних умов естетизації навчально-виховного процесу в загальноосвітній школі-інтернаті

Об'єкт дослідження – навчально-виховний процес у загальноосвітній школі-інтернаті.

Предмет дослідження – зміст, форми і методи естетизації навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату.

У дисертаційній роботі використано комплекс **методів дослідження: теоретичних** (вивчення філософської, психолого-педагогічної, соціологічної, мистецтвознавчої літератури) – для визначення теоретико-методологічних основ дослідження та здійснення педагогічного аналізу проблеми; **емпіричних** (вивчення, узагальнення й систематизація педагогічного досвіду, ретроспективний аналіз власної педагогічної діяльності, аналіз навчальних планів, програм, анкетування, бесіди, інтерв'ю, тестування, спостереження, педагогічний експеримент) – для з'ясування організаційно-педагогічних умов естетичного виховання підлітків та перевірки їх ефективності; методи математичної статистики – з метою аналізу емпіричних даних і доведення достовірності результатів експериментальної роботи.

Експериментальну базу дослідження склали загальноосвітні навчальні заклади: Луцький НВК «Загальноосвітня школа-інтернат I-III ступенів – правознавчий ліцей з посиленою фізичною підготовкою», Люблінський НВК «Загальноосвітня школа-інтернат I-III ступенів – ліцей», Маяківський НВК «Загальноосвітня школа-інтернат I-III ступенів – лінгвістичний ліцей», Сенкевичівська загальноосвітня школа-інтернат I-III ступенів, Володимир-Волинська спеціалізована школа-інтернат I-III ступенів «Центр освіти та соціально-педагогічної підтримки», Підгайцівський навчально-виховний комплекс I-III ступенів – гімназія Луцького району Волинської області,

Загальноосвітня школа I-III ступенів с. Шклинь Горохівського району Волинської області, Рокинівський навчально-виховний комплекс Луцького району Волинської області, Загальноосвітня школа I-III ступенів с. Прилуцьке Ківерцівського району Волинської області. Дослідно-експериментальною роботою було охоплено 635 учнів п'ятих-сьомих класів.

Дослідження здійснювалося протягом восьми років і передбачало кілька етапів наукового пошуку.

Перший етап (2007-2009 рр.) – вивчення та опрацювання літератури з загальної педагогіки, спеціальної та педагогічної психології, філософії, естетики, мистецтвознавства.

Другий етап (2010-2012 рр.) – розробка програми та методики пошуково-експериментальної роботи, проектування комплексу організаційно-педагогічних умов естетизації навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату, проведення констатувального етапу експерименту.

Третій етап (2013-2016 рр.) – обґрунтування змісту, форм і методів естетизації навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату, здійснення формувального етапу педагогічного експерименту, кількісний та якісний аналіз одержаних даних, їх теоретичне осмислення, розробка рекомендацій для педагогічних колективів загальноосвітніх шкіл-інтернатів.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому *вперше* здійснено комплексний і цілісний аналіз проблеми естетизації загальноосвітньої школи-інтернату; з'ясовано специфіку соціалізаційних процесів в умовах загальноосвітньої школи-інтернату як середовища естетичної освіти і виховання особистості, що пов'язана з відносною екзистенційною деривацією вихованця; розроблено авторську методику, впровадження якої забезпечує відповідний рівень естетичної вихованості учнів, що розглядається як результат естетизації; визначено можливості образотворчого мистецтва як основи естетизації навчально-виховного процесу та формування творчої особистості випускника школи-інтернату; уточнено поняття «естетизація навчально-виховного процесу»;

удосконалено процес розробки та реалізації комплексу організаційно-педагогічних умов естетизації навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату, а також його зміст, форми і методи у визначеному напрямі;

подальшого розвитку набула теорія і практика естетичної освіти і виховання особистості в загальноосвітньому навчальному закладі.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що його результати і висновки можуть бути використані в практиці діяльності загальноосвітніх навчальних закладів інтернатного типу. Розроблені в процесі дослідження методичні рекомендації дозволяють ефективно вирішувати

проблеми естетизації середовища в навчальному процесі ЗНЗ. Результати дослідження доцільно застосовувати для створення і вдосконалення програм з образотворчого мистецтва для загальноосвітньої школи, позакласної та позашкільної виховної роботи, а також у процесі підготовки та підвищення кваліфікації педагогів.

Апробація результатів дисертаційної роботи здійснювалася на наукових, науково-методичних, науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема, Всеукраїнських науково-методичних конференціях «Актуальні проблеми підготовки фахівців у вищій школі» (Слов'янськ, 2012), «Проблеми дослідження та збереження мистецької спадщини Волині» (Луцьк 2011-2015), «Проблеми і перспективи розвитку мистецької освіти в епоху глобалізації» (Житомир, 2013), I Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми розвитку мистецтва: культурологічний, мистецький, педагогічний аспекти» (Луцьк, 2014-2015), науково-методичному семінарі «Мистецько-освітні проекти на Волині: стан, здобутки, перспективи розвитку» (Луцьк, 2015), науково-методичних конференціях Волинського національного університету імені Лесі Українки «Дні науки» (Луцьк 2004-2010), Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки «Фестиваль науки» (Луцьк, 2011-2015).

Публікації. Основний зміст дисертаційної роботи висвітлено у 11 наукових публікаціях автора, з них 5 одноосібних у провідних фахових виданнях України, 1 в зарубіжному науковому періодичному виданні.

Особистий внесок у статтях: «Сприйняття школярами пейзажного живопису» (співавтор Т. Роняк) визначається обґрунтуванням можливостей естетичного та морального виховання на взірцях пейзажного живопису Голландії; «Механізм модернізації педагогічних умов естетичного виховання підлітків у процесі навчання образотворчого мистецтва» (співавтор О. Дем'янчук) автору належить характеристика особливостей сприймання підлітком твору мистецтва; «Соціальний та емоційний розвиток особистості в сім'ї» (співавтор О. Міліх) авторським є висвітлення проблем взаємозалежності соціального та емоційного розвитку дитини від міжособистісних стосунків у сім'ї; «Біографічні аспекти становлення творчості А. Лазарчука «волинського періоду» (співавтор О. Берлач) автору належить аналіз та характеристика періоду педагогічної діяльності видатного художника та педагога Андроника Лазарчука на Волині.

Структура дослідження. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, додатків та списку використаної літератури (434 позиції, з них 8 – іноземними мовами). Загальний обсяг тексту дисертації становить 265 сторінок, з них 184 сторінки

основного тексту. У дисертації вміщено 3 таблиці, 3 рисунки та 5 додатків на 38 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено об'єкт, предмет, з'ясовано мету та завдання, наведено дані щодо джерельної бази, наукової новизни, теоретичного та практичного значення роботи, її концептуальної ідеї, апробації результатів дослідження, його структури.

У **першому** розділі – «Естетизація навчально-виховного процесу ЗНЗ як науково-теоретична проблема» – представлено категоріально-понятійний аналіз проблеми дослідження, з'ясовано науково-теоретичні підходи до проблеми естетизації навчально-виховного процесу загальноосвітнього навчального закладу.

На підставі науково-теоретичного аналізу обраної проблеми дослідження визначено провідні поняття теми дослідження: *естетичного* та пов'язаних з ним понять (естетичної культури, естетичної свідомості, естетичного сприйняття та ін.); *естетизації* як ключового в межах теми дослідження; *загальноосвітньої школи-інтернату* як середовища естетизації навчально-виховного процесу.

У результаті теоретичного аналізу наукової літератури спроектовано визначення естетизації: *естетизація* – це процес і результат надання естетичної форми будь-якій предметній сутності за допомогою форм і методів естетичного впливу на особистість. *Естетизацію навчально-виховного середовища*, у свою чергу, визначено як процес і результат введення естетичного компонента в процес навчання і виховання з метою формування естетичної свідомості, естетичного світосприйняття, естетичних оцінок учасників освітнього процесу.

Розглянувши обрані для теоретичного аналізу проблеми наукові підходи, сформульовано висновок про те, що вони відображають її міждисциплінарний характер та певну ієрархію означених підходів, а саме: *загальнотеоретичні* – філософія мистецтва та системний підхід; *конкретно-наукові* – гуманістичний, культурологічний, соціально-педагогічний, особистісно орієнтований. Доведено, що реалізація такої сукупності наукових підходів дає можливість цілісно й комплексно розглянути проблему естетизації навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату, зокрема, щодо формування творчої особистості вихованців з урахуванням специфіки навчально-виховного процесу в школі-інтернаті.

Обґрунтовано необхідність застосування філософії чуттєвого пізнання як загальної методологічної основи дослідження, що ґрунтується на єдності

сенсуалізму й раціоналізму в розвитку особистості. Доведено, що в конкретно-науковому контексті для розкриття проблеми дослідження найбільш суттєве значення мають гуманістичний, культурологічний та соціально-педагогічний підходи. З'ясовано, що їх місце і роль зумовлені двома основними аспектами дослідження: з одного боку, його естетико-мистецьким змістом, з іншого – специфікою соціалізаційних процесів у загальноосвітній школі-інтернаті та їх зв'язком з процесом естетизації.

Культурологічні засади естетизації визначено на рівні культури як програми діяльності і поведінки, як реалізації принципу наступності культурних традицій і звичаїв народу, як накопичення загальнолюдських та національних надбань цивілізації.

Обґрунтовано зв'язок основних чинників соціалізації особистості з естетизацією навчально-виховного процесу школи-інтернату. Доведено про необхідність розгляду досліджуваної проблеми в контексті відображення властивостей системи (всезагальності та абстрактності, множинності, цілісності і подільності, еквіпотенційності, емерджентності, ієрархічності, взаємозалежності між системою та зовнішнім середовищем, самостійності та відкритості системи, цілеспрямованості, надійності тощо).

У **другому** розділі – «Організаційно-педагогічні умови естетизації навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату» – охарактеризовано загальноосвітню школу-інтернат як середовище естетичної освіти і виховання особистості; обґрунтовано процес формування творчої особистості вихованців на заняттях з образотворчого мистецтва як основу естетизації навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату; здійснено проектування організаційно-педагогічних умов естетизації навчально-виховного процесу.

На основі теоретичного аналізу проблеми, а також узагальнення тривалого педагогічного досвіду, визначено основні характеристики загальноосвітньої школи-інтернату як особливого середовища естетичної освіти й виховання школярів. З цією метою обґрунтовано думку про особливості такого навчального закладу, що визначається специфікою основного її суб'єкта – дитини-сироти. Сформульовано висновок про зв'язок цього явища з процесом соціалізації та формуванням естетичного світосприйняття.

З'ясовано, що складність естетичного сприйняття навколишнього світу в школі-інтернаті безпосередньо пов'язана з відносною екзистенційною деривацією особистості вихованця (материнська, сенсорна, емоційна, когнітивна, соціальна). Зазначено, що проблеми естетичного розвитку особистості вихованця в специфічному інтернатному середовищі найбільш

суттєво пов'язані з відносною материнською сенсорно-емоційною деривацією екзистенційного характеру.

Обґрунтовано зв'язок естетизації навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату з формуванням творчої особистості вихованця на заняттях з образотворчого мистецтва.

Доведено, що естетизація навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи-інтернату ускладнюється також з огляду на спрощене просторове оточення його вихованців (наприклад, невеликої кількості архітектурних елементів, численних прямих ліній та кутів як усередині приміщення школи-інтернату, так і поза його межами, перенасичення великими навчальними площинами, переважання прямих силуетів приміщення школи та учнівського гуртожитку, невеликої кількості мистецьких елементів в інтер'єрі школи-інтернату та низької їх якості тощо).

Спроектовано *організаційно-педагогічні умови* естетизації навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату, а саме: створення естетичного середовища (з відповідним змістом, структурою, особливостями); внесення естетичної складової до предметів гуманітарного циклу та встановлення відповідних міждисциплінарних зв'язків; урахування в естетизації навчально-виховного процесу психічних процесів, які забезпечують естетичне виховання та естетичний розвиток особистості учня загальноосвітньої школи-інтернату; модернізація змісту образотворчого мистецтва у загальноосвітній школі-інтернаті.

До естетичних компонентів навчально-виховного простору загальноосвітньої школи-інтернату віднесено, насамперед, *архітектурний та дизайнерський*, окреслено їх значущість для забезпечення ефективності досліджуваного процесу. Сформульовано висновок, що естетизація навчально-виховного простору навчального закладу враховується в контексті архітектури і дизайну переважно в дошкільних навчальних закладах. Натомість, у загальноосвітніх навчальних закладах, в тому числі й інтернатного типу, рівень уваги до естетичного компонента простору значно знижується і зосереджується, насамперед, на предметах естетичного циклу – образотворчому мистецтві, літературі, музиці, а також виробничому навчанні.

Окреслено естетичний потенціал змісту гуманітарних предметів, які вивчаються в загальноосвітній школі-інтернаті – історії України та всесвітньої історії, української та світової літератури, правознавства, етики. Обґрунтовано, що організаційно-педагогічні умови естетизації навчально-виховного простору загальноосвітньої школи-інтернату відтворюють основні рівні естетизації, а саме: *макрорівень* – забезпечується такою організаційно-педагогічною умовою як створення естетичного середовища з відповідним змістом, структурою,

особливостями, що реалізує філософію чуттєвого пізнання та філософію мистецтва в організації навчально-виховного процесу; *мезорівень* – забезпечується такими організаційно-педагогічними умовами, як внесення естетичної складової до предметів гуманітарного циклу та встановлення відповідних міждисциплінарних зв'язків, модернізація змісту образотворчого мистецтва в загальноосвітній школі-інтернаті; на цьому рівні здійснюється технологізація й моделювання процесу естетизації навчально-виховного простору загальноосвітньої школи-інтернату; *мікрорівень* – досягається шляхом урахування психічних процесів, які забезпечують естетичне виховання та естетичний розвиток особистості учня загальноосвітньої школи-інтернату, що відображає особистісний статус естетизації навчально-виховного простору загальноосвітньої школи-інтернату.

Окреслено роль *образотворчого мистецтва* як провідної дисципліни у процесі естетизації навчально-виховної діяльності загальноосвітньої школи-інтернату, що сприяє розвитку здатності уявляти художній образ, формуванню зорової культури, естетичних смаків, просторових уявлень, інтересу, допитливості, уваги, творчих здібностей тощо. Доведено про необхідність запровадження оптимального поєднання різних типів репродуктивної і продуктивної діяльності, навчального і виховного процесів, що має передбачати низку завдань, спрямованих на розвиток спостережливості, здатності сприймання навколишнього світу, зображення в площині та об'ємі тощо. Характер декоративно-прикладної діяльності у цьому контексті повинен визначатися регіональними особливостями розташування загальноосвітньої школи-інтернату – різьблення по дереву, розпис кераміки, писанкарство тощо.

Сформульовано висновок, що означені організаційно-педагогічні умови мають бути покладені в основу визначення стану естетизації навчально-виховного простору загальноосвітньої школи-інтернату та проектування відповідної методики в процесі вивчення образотворчого мистецтва.

У **третьому** розділі – «Реалізація організаційно-педагогічних умов естетизації навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату» – проаналізовано стан естетизації навчально-виховного процесу сучасної загальноосвітньої школи-інтернату; обґрунтовано програму проведення експериментальної роботи; здійснено впровадження організаційно-педагогічних умов естетизації навчально-виховного процесу засобами образотворчого мистецтва.

На основі аналізу навчальних програм дисциплін, що забезпечують процес естетизації, з'ясовано про важливі кроки щодо реалізації ідеї інтегративної мистецької освіти в загальноосвітній школі. Визнано актуальною необхідність охоплення різних сфер творчості – літератури, музики, видів

візуального мистецтва (живопис, скульптура, графіка, архітектура, прикладне мистецтво, фотографія, плакатне мистецтво), а також синтетичних видів мистецтва (театр, кіно, телебачення, хореографія, естрада, цирк), про що зазначено в «Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах» (2004 р.). Окреслено роль образотворчого мистецтва як потужного засобу естетизації навчально-виховного простору.

У результаті пілотажного опитування школярів з метою визначення рівня естетичної вихованості як результату естетизації навчально-виховного процесу в умовах школи-інтернату з'ясовано, що їх переважна більшість засвідчила утруднення у визначенні зовнішніх та внутрішніх характеристик естетизації. Це дозволило дійти висновку про необхідність упровадження змодельованих організаційно-педагогічних умов, реалізація яких забезпечить ефективність естетизації навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату.

З цією метою розроблено програму проведення експерименту, визначено його мету, обрано загальноосвітні навчальні заклади відповідного типу (всього 635 респондентів). Програма експериментального дослідження включала організаційний, констатувальний, формувальний та заключний етапи, на кожному з яких застосовувалися відповідні форми і методи роботи.

На основі узагальнення результатів наукових досліджень виділено критерії естетизації навчально-виховного процесу: *когнітивний* (відтворює ступінь розвитку інтелекту особистості та існування системи мистецтвознавчих і культурологічних знань, що зумовлює наявність естетичних уявлень, поглядів, переконань); *емоційно-естетичний* (показником якого є розвинутість чуттєвої сфери, що виявляється в естетичних потребах, інтересах, установках, здатності до емоційно-ціннісного співпереживання); *творчо-діяльнісний* (відтворює характер художньо-естетичних переваг, показником якого є естетична поведінка, виявлення творчої активності в процесі естетичного світосприйняття). Відповідно до визначених критеріїв та показників обґрунтовано рівні естетизації навчально-виховного процесу, що виявляються через особистісні характеристики – естетичну вихованість школярів (високий, достатній, середній, низький).

З'ясовано, що в ході констатувального етапу експерименту лише 11,4 % молодших підлітків експериментальних класів і 7,5 % молодших підлітків контрольних класів та 11,3 % старших підлітків експериментальних класів і 7,9 % старших підлітків контрольних класів засвідчили високий рівень естетичної вихованості.

З метою впровадження в діяльність загальноосвітньої школи-інтернату розроблених організаційно-педагогічних умов було здійснено формувальний

етап експерименту, який передбачав певні види діяльності учнів, вчителів, всього педагогічного колективу та громадськості.

У контексті створення естетичного середовища загальноосвітньої школи-інтернату особлива увага зверталася на змістове наповнення приміщень у вигляді цілісної системи предметів, які сприяють поліпшенню навчально-виховного простору та його естетизації (різноманітних форм, кольорів, відтінків, ліній внутрішнього оформлення та меблів, фітодизайну, одягу вчителів та вихованців тощо). Велася цілеспрямована робота щодо гармонізації особливо репрезентативних систем особистості – візуальної, аудіальної, кінестетичної. Перебування дитини в школі-інтернаті супроводжувалося візуалізацією та аудіалізацією мистецьких творів на уроках і перервах між навчальними заняттями, у час дозвілля та відпочинку тощо.

Внесення естетичної складової до предметів гуманітарного циклу та встановлення відповідних міждисциплінарних зв'язків передбачало актуалізацію естетичного потенціалу гуманітарних дисциплін (*історії України, української літератури, зарубіжної літератури, всесвітньої історії, правознавства тощо*), проведення бінарних уроків, спільних виховних заходів із залученням представників мистецьких та громадських організацій (Спілки художників, артистів, музикантів, волонтерів тощо), а також застосування таких інноваційних способів організації навчально-виховного середовища, як метод *біографічної рефлексії, метод рольових ігор, метод проектної роботи*, що не тільки сприяло створенню особливого естетично спрямованого середовища, але й забезпечувало формування здатності сприймати норми і цінності іншої культури, толерантно ставитися до цивілізаційних надбань різних народів, сприймати естетику як феномен, що визначає спільне та відмінне у життєдіяльності кожної людини.

Використовувалися такі прийоми, як емоційність подачі матеріалу, виокремлення характерних фрагментів, створення умов для забезпечення спрямованості на сприйняття (огляд і аналітико-синтаксичний розбір), що активізувало рецепторну діяльність учнів.

Упровадження організаційно-педагогічної умови щодо врахування в естетизації навчально-виховного процесу психічних процесів, які забезпечують естетичне виховання та естетичний розвиток учня загальноосвітньої школи-інтернату, ґрунтувалося на положенні про його можливості та особистісний потенціал у формуванні естетичного складу особистості – естетичної свідомості, естетичного сприйняття, естетичних відчуттів, смаків тощо.

Доведено про значущість таких важливих *методів* естетичного виховання учнів загальноосвітньої школи інтернату, як: розкриття внутрішніх зв'язків предметів і явищ, що здійснювалося у ході обговорення, дискусії, проведення

сократівської (евристичної бесіди); збереження і відтворення суб'єктного досвіду школяра, що активізувало пам'ять, забезпечувало процес утворення нових образів, творчих ідей тощо на основі систематизації знань та образів, створених у процесі відчуття, сприйняття, мислення.

Модернізація змісту образотворчого мистецтва у загальноосвітній школі-інтернаті здійснювалася шляхом упровадження *методики* формування у підлітків естетичної вихованості засобами образотворчого мистецтва в процесі навчання, що складалася зі *змістовного, процесуального та оцінно-результативного компонентів*. Їх сутнісне наповнення визначалося з урахуванням особливостей процесу формування естетичної вихованості підлітків, а саме: вікових змін у ставленні до творів образотворчого мистецтва; цілісності та взаємозв'язку когнітивних, емоційно-естетичних і практиологічних (творчо-діяльнісних) складових естетичної вихованості учнів. Зазначені особливості зумовили і вибір специфічних форм і методів роботи.

Запроваджено систему найбільш ефективних методів формування естетичної вихованості: наочно-ілюстративних (перегляд відеофільмів та творів мистецтва); проблемно-пошукових (аналіз прекрасного в творах мистецтва та власних образотворчих роботах, бесіди); методів художнього аналізу естетичних вражень від творів образотворчого мистецтва (замальовки про красу рослин, тварин, портретні, тематичні та інші творчі роботи). Окреслено значущість використання *мультимедійних технологій*, які мають великий навчально-виховний потенціал для загальної естетизації освітнього простору.

На заключному етапі експериментальної роботи оцінно-результативний компонент методики передбачав визначення рівнів сформованості естетичної вихованості підлітків засобами контрольних завдань естетичного спрямування та творчих робіт. Проведений аналіз свідчить, що в підлітків експериментальних груп, у порівнянні з контрольними, виявлено вищий рівень сформованості естетичної вихованості. Так, в ЕГ 29,5 % молодших та 24,1 % старших підлітків продемонстрували високий рівень сформованості естетичної вихованості (у КГ – відповідно 8,1 % та 9,7 %).

Проведене комплексне дослідження проблеми естетизації навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи інтернату наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття дозволило сформулювати такі **загальні висновки**:

1. У дисертаційній роботі здійснено науково-теоретичний аналіз проблеми естетизації навчально-виховного процесу загальноосвітнього навчального закладу. На його підставі визначено сутність провідних понять теми дослідження: *естетичного* та пов'язаних з ним понять (естетичної культури, естетичної свідомості, естетичного сприйняття та ін.); *естетизації* як

ключового поняття в межах дослідження; поняття *загальноосвітньої школи-інтернату* як середовища естетизації навчально-виховного процесу.

У результаті категоріального аналізу спроектовано визначення естетизації як процесу і результату надання естетичної форми будь-якій предметній сутності за допомогою форм і методів естетичного впливу на особистість. У межах дослідження *естетизація навчально-виховного середовища* розглядається як процес і результат введення естетичного компонента в процес навчання і виховання з метою формування естетичної свідомості, естетичного світосприйняття, естетичних оцінок учасників освітнього процесу.

Доведено, що для розкриття проблеми дослідження найбільш суттєве значення мають гуманістичний, культурологічний та соціально-педагогічний підходи, значення яких зумовлено естетико-мистецьким змістом, специфікою соціалізаційних процесів в загальноосвітній школі-інтернаті та їх зв'язком з естетизацією навчально-виховного процесу. Культурологічні засади процесу естетизації визначено на рівні культури як програми діяльності і поведінки, як наступності та накопичення. Обґрунтовано зв'язок основних чинників соціалізації особистості з естетизацією навчально-виховного процесу.

Проблему естетизації навчально-виховного процесу розглянуто у відображенні властивостей системи (всезагальності та абстрактності, множинності, цілісності і подільності, екіпотенційності, емерджентності, ієрархічності, взаємозалежності між системою та зовнішнім середовищем, самостійності та відкритості системи, цілеспрямованості, надійності).

2. З'ясовано специфіку загальноосвітньої школи-інтернату у контексті досліджуваної проблеми. На основі її науково-теоретичного аналізу та вивчення практики діяльності таких навчальних закладів загальноосвітню школу-інтернат розглянуто як середовище естетичної освіти й виховання особистості. Обґрунтовано можливості формування творчої особистості на заняттях з образотворчого мистецтва та розроблено організаційно-педагогічні умови естетизації навчально-виховного процесу у загальноосвітній школі-інтернаті. Окреслено її особливості у вигляді специфіки основного суб'єкта – дитини-сироти. Сформульовано висновок про взаємозумовленість процесу соціалізації та формуванням естетичного світосприйняття з відносною материнською сенсорно-емоційною деривацією екзистенційного характеру.

Доведено, що естетизація навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи-інтернату ускладнюється з причин архітектурної та дизайнерської недосконалої, невеликої кількості мистецьких елементів в інтер'єрі школи-інтернату та низької їх якості тощо. Наголошено, що зазначені проблеми естетичного сприйняття навколишнього світу в школі-інтернаті прямо пов'язані з екзистенційною депривацією особистості вихованця.

Обґрунтовано зв'язок процесу естетизації навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату з формуванням творчої особистості вихованця на заняттях з образотворчого мистецтва.

3. Визначено роль і значення образотворчого мистецтва в естетизації навчально-виховного процесу школи-інтернату. З'ясовано, що виховний потенціал образотворчого мистецтва реалізується через сприймання, опанування елементів художньо-образної мови, художньо-творчої діяльності учнів, що передбачає використання засобів мовлення, сприяє вихованню естетичного ставлення до побуту, праці, інших сфер людської життєдіяльності, викликає потребу в естетично-художньому наповненні навколишнього середовища, формує почуття власної етнічної ідентичності, єдності з народом його матеріальною та його духовною культурою.

Доведено, що процес естетизації навчально-виховного середовища школи-інтернату на заняттях з образотворчого мистецтва має ґрунтуватися на дотриманні принципів: єдності загальнолюдського та національного; взаємодії компонентів соціального досвіду людини; неперервності і наступності завдань і змісту освіти; націленості програми на творчість учня та професійну компетентність учителя; поліхудожності існуючих зв'язків образотворчого та інших видів мистецтв.

Широкий спектр інформації про образотворче мистецтво дає можливість учню порівняти різні художні манери, методи, прийоми, а також збільшує можливості естетико-виховного впливу, який може застосувати вчитель в процесі роботи з учнями.

4. У дослідженні обґрунтовано організаційно-педагогічні умови естетизації навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату: створення естетичного середовища загальноосвітньої школи-інтернату (з відповідним змістом, структурою, особливостями); внесення естетичної складової до предметів гуманітарного циклу та встановлення відповідних міждисциплінарних зв'язків; урахування в естетизації навчально-виховного процесу психічних процесів, які забезпечують естетичне виховання та естетичний розвиток особистості учня загальноосвітньої школи-інтернату; модернізація змісту образотворчого мистецтва у загальноосвітній школі-інтернаті. До естетичних компонентів навчально-виховного простору загальноосвітньої школи-інтернату віднесено, насамперед, *архітектурний*, що відображає стабільну сутність штучного середовища, організованого простору, де відбувається навчально-виховний процес (будинки, приміщення, прибудинкові території, специфіка їх будови і розташування та ін.), а також дизайнерський – змістове наповнення у вигляді нескінченно різноманітної

системи предметів, які слугують поліпшенню навчально-виховного простору та його естетизації.

З'ясовано естетичний потенціал гуманітарних навчальних предметів, які вивчаються в загальноосвітній школі-інтернаті – історії України та всесвітньої історії, української та світової літератури, правознавства, етики.

Обґрунтовано, що організаційно-педагогічні умови естетизації навчально-виховного простору загальноосвітньої школи-інтернату відтворюють основні рівні означеної естетизації, а саме: *макрорівень* – реалізується шляхом створення естетичного середовища загальноосвітньої школи-інтернату, що забезпечує реалізацію філософії чуттєвого пізнання та філософії мистецтва; *мезорівень* – досягається у процесі внесення естетичної складової до предметів гуманітарного циклу та встановлення відповідних міждисциплінарних зв'язків, модернізації змісту образотворчого мистецтва у загальноосвітній школі-інтернаті), що передбачає технологізацію й моделювання процесу естетизації навчально-виховного простору загальноосвітньої школи-інтернату; *мікрорівень* – реалізується шляхом урахування психічних процесів, які забезпечують естетичне виховання та естетичний розвиток особистості учня загальноосвітньої школи-інтернату і відображають особистісний статус естетизації навчально-виховного простору загальноосвітньої школи-інтернату.

5. Експериментально підтверджено ефективність організаційно-педагогічних умов естетизації навчально-виховного процесу в загальноосвітній школі-інтернаті за допомогою впровадження авторської методики, що складалася зі *змістового, процесуального та оцінно-результативного компонентів*. Їх наповнення визначалося з урахуванням особливостей процесу формування естетичної вихованості учнів, що і зумовило вибір специфічних форм і методів роботи (інтегровані заняття, уроки ділової гри, уроки-конференції, уроки-консиліуми, уроки-змагання, театралізовані уроки, екскурсії для естетичних спостережень і малювання на відкритому повітрі, в музеї, на виставці тощо; міжпредметні семінари-конференції, тренінги, «круглі столи», естетичні майстерні, вікторини, художньо-естетичні конкурси тощо).

Окреслено значущість таких ефективних методів естетизації навчально-виховного процесу школи інтернату, як наочно-ілюстративні, проблемно-пошукові, методи художнього аналізу естетичних вражень від творів образотворчого мистецтва (замальовки про красу рослин, тварин, портретні, тематичні та інші творчі роботи), а також інноваційних способів організації навчально-виховного середовища (метод біографічної рефлексії, метод рольових ігор, метод проектної роботи), впровадження яких сприяло створенню особливого естетично спрямованого середовища, забезпечувало формування

здатності сприймати норми і цінності інших культур та естетику як феномен, що визначає спільне й відмінне у життєдіяльності кожної людини.

На заключному етапі експериментальної роботи оцінно-результативний компонент методики передбачав визначення рівнів сформованості естетичної вихованості підлітків шляхом виконання контрольних завдань естетичного спрямування та творчих робіт, що засвідчило позитивну динаміку: в експериментальних групах 29,5 % молодших та 24,1 % старших підлітків продемонстрували високий рівень сформованості естетичної вихованості (у контрольних – відповідно 8,1 % та 9,7 %).

Показники динаміки естетичної вихованості вірогідно значущі, що обумовлено соціальною спрямованістю естетичної діяльності. Зазначене дозволяє стверджувати про ефективність змодельованих організаційно-педагогічних умов естетизації навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату, що підтверджено зростанням показників естетичної вихованості її учнів.

Дослідження не вичерпує проблеми естетизації навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи-інтернату. На подальшу увагу науковців заслуговують питання вивчення зарубіжного досвіду естетизації навчально-виховного середовища закладів, подолання депривації дітей, проблеми естетизації середовища навчання і виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів, положення про розвиток естетичної вихованості випускників загальноосвітніх шкіл-інтернатів та дитячих будинків сімейного типу та ін.

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації

1. Чихурський А. Сприйняття школярами пейзажного живопису Голландії / Т. Роняк, А. Чихурський // Проблеми педагогічних технологій : зб. наук. праць. – Луцьк : Волинський Академічний Дім, 2000. – Вип. 4. – С. 41–47.
2. Чихурський А. Соціальний та емоційний розвиток особистості в сім'ї / А. Чихурський, О. Мілих // Проблеми педагогічних технологій : зб. наук. праць. – Луцьк : Волинський Академічний Дім, 2003. – Вип. 2 (23). – С. 210–218.
3. Чихурський А. С. Вплив кольору на психолого-фізіологічний стан людини / А. С. Чихурський // Проблеми педагогічних технологій : зб. наук. праць. – Луцьк : Волинський Академічний Дім, 2004. – Вип. 2 (27). – С. 77–92.
4. Чихурський А. С. Деякі психолого-педагогічні аспекти формування особистості засобами мистецтва / А. С. Чихурський // Проблеми педагогічних технологій : зб. наук. праць. – Луцьк : Волинський Академічний Дім, 2006. – Вип. 2–4 (31–33). – С. 184–191.

5. Чихурський А. Комплексне використання мистецтв у процесі естетичного виховання молодших школярів / А. Чихурський // Початкова школа. Науково-методичний журнал. – К., 2008. – № 1 (463). – С. 43–45.

6. Чихурський А. Педагогічні умови естетичного виховання підлітків засобами образотворчого мистецтва (історичний та естетико-педагогічний аспект, огляд джерел) / А. Чихурський // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. праць/ [за заг. ред. проф. В. І. Сипченка]. – Слов'янськ : СДПУ, 2012. – Спец. вип. 8. – Ч. II. – С. 263–269.

7. Chyhurskiy A. S. Pedagogische Grundlagen der esthetischen Bildung Studenten mittes der bildenden Kunst in der modernen Erziehung / A. S. Chyhurskiy // Austrian Journal of Humanities and Social Sciences. – Yienna, 2015. – № 1–2. (January–February). – С. 112–114.

Опубліковані праці апробаційного характеру

8. Чихурський А. С. Естетичне виховання підлітків засобами образотворчих мистецтв в історичному аспекті вивчення / А. С. Чихурський // Сучасні педагогічні технології : зб. наук. праць. – Луцьк : Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», 2012. – Вип. 1. – С. 52–57.

9 Чихурський А. С. Біографічні аспекти становлення творчості А. Лазарчука «волинського періоду» / О. П. Берlach, А. С. Чихурський // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв [Текст] : зб. наук. праць (мистецтвознавство) / [за ред. В. Я. Даниленка]. – Харків : ХДАДМ, 2012. – № 5. – С. 41–43.

10. Чихурський А. С. Естетичне виховання підлітків засобами образотворчого мистецтва на сучасному етапі / А. С. Чихурський // Науково-методичний та культурно-просвітницький часопис «Яровиця». – Луцьк, 2013. – № 2 (2). – С. 52–57.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

11. Чихурський А. С. Механізм модернізації педагогічних умов естетичного виховання підлітків у процесі навчання образотворчого мистецтва / А. С. Чихурський, О. Н. Дем'янчук // Науково-методичний та культурно-просвітницький часопис «Яровиця». – Луцьк, 2014. – № 1–2 (3–4). – С. 124–127.

АНОТАЦІЯ

Чихурський А. С. Естетизація навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. – Житомирський державний університет імені Івана Франка. – Житомир, 2016.

У дисертації представлено комплексний аналіз проблеми естетизації навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття. З'ясовано теоретичні основи проблеми естетизації навчально-виховного процесу; представлено категоріально-понятійний аналіз проблеми дослідження, визначено провідні науково-теоретичні підходи до вирішення його основних завдань (гуманістичний, культурологічний, соціально-педагогічний, особистісно орієнтований). Спроектовано і впроваджено у практику діяльності школи-інтернату організаційно-педагогічні умови естетизації навчально-виховного процесу. В процесі експериментальної роботи з'ясовано стан естетизації навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату та сформульовано висновки і рекомендації стосовно оптимізації естетичного виховання учнів загальноосвітньої школи-інтернату засобами образотворчого мистецтва.

Ключові слова: естетизація, загальноосвітня школа-інтернат, образотворче мистецтво, навчально-виховний процес.

АННОТАЦИЯ

Чихурский А. С. Эстетизация учебно-воспитательного процесса общеобразовательной школы-интерната. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.01 – общая педагогика, история педагогики. – Житомирский государственный университет имени Ивана Франко. – Житомир, 2016.

В диссертации осуществлен комплексный анализ проблемы эстетизации учебно-воспитательного процесса общеобразовательной школы-интерната в конце ХХ – начале ХХІ века. Определены теоретические основы проблемы эстетизации учебно-воспитательного процесса; представлен категориально-понятийный анализ проблемы исследования, охарактеризованы ведущие научно-теоретические подходы к решению его основных задач (гуманистический, культурологический, социально-педагогический, личностно ориентированный).

Обоснован вывод об особенностях общеобразовательной школы-интерната, а именно специфики основного ее субъекта – ребенка-сироты;

сформулирован вывод о связи этого явления с процессом социализации и формированием эстетического мировосприятия.

Проблемы эстетизации учебно-воспитательного процесса в общеобразовательной школе-интернате определены в исследовании как вытекающие из опосредованной депривации личности воспитанника общеобразовательной школы-интерната (материнская, сенсорная, эмоциональная, когнитивная, социальная). Обоснована связь эстетизации учебно-воспитательного процесса общеобразовательной школы-интерната с формированием творческой личности воспитанника на занятиях по изобразительному искусству.

Спроектированы и внедрены в практику деятельности школы-интерната организационно-педагогические условия эстетизации учебно-воспитательного процесса: создание эстетической среды общеобразовательной школы-интерната (с соответствующим содержанием, структурой, особенностями); введение эстетической составляющей в предметы гуманитарного цикла и установление соответствующих междисциплинарных связей; учет в эстетизации учебно-воспитательного процесса общеобразовательной школы-интерната психических процессов, обеспечивающих эстетическое воспитание и эстетическое развитие личности учащегося общеобразовательной школы-интерната; модернизация содержания изобразительного искусства в общеобразовательной школе-интернате.

Определено эстетическое содержание гуманитарных учебных предметов, изучающихся в общеобразовательной школе-интернате – история Украины и всемирная история, украинская и зарубежная литература, правоведение, этика. Обоснованы организационно-педагогические условия эстетизации учебно-воспитательного процесса общеобразовательной школы-интерната, отражающие основные уровни эстетизации на макро-, мезо-, микроуровне.

Экспериментально подтверждена эффективность организационно-педагогических условий эстетизации учебно-воспитательного процесса общеобразовательной школы-интерната при помощи внедрения авторской методики, состоящей из содержательного, процессуального и оценочно-результативного компонентов. В процессе экспериментальной работы определено состояние эстетизации учебно-воспитательного процесса общеобразовательной школы-интерната, сформулированы выводы и рекомендации по оптимизации эстетического воспитания учащихся общеобразовательной школы-интерната при помощи образовательного искусства.

Ключевые слова: эстетизация, учебно-воспитательный процесс, общеобразовательная школа-интернат, изобразительное искусство.

SUMMARY

Chykhurskiy A. Aesthetization of boarding school educational process (the end of the twentieth – the beginning of the twenty-first century). – Manuscript.

Thesis for a candidate degree in Pedagogical sciences by speciality 13.00.01 – General Pedagogy and the History of Pedagogy. – Zhytomyr Ivan Franko State University. – Zhytomyr, 2016.

The thesis presents a complex analysis of the problem of aesthetization of educational boarding school teaching and educational process at the end of the twentieth – at the beginning of the twenty-first century. The theoretical foundations of the problems of aesthetization are investigated. The categorical-conceptual analysis of the study is introduced.

The paper reveals principal scientific-theoretical approaches to solving its major problems (humanistic, culturological, social-pedagogical, personality-centered).

The organizational and pedagogical conditions of aesthetization of the educational process are designed and implemented into practice of the boarding school. During the experimental work the state of the educational process of boarding school was ascertained. The conclusions and recommendations concerning the optimization of the aesthetic education of pupils in boarding school by means of the fine art were formulated.

Keywords: aesthetization, comprehensive boarding school, fine art, teaching and educational process.